

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В
УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ С. КІНГА**

Як відомо, усі особливості життя певної нації неодмінно знаходять своє відображення у мові. Одним із найпоширеніших способів познайомитись із національно-культурним кодом іншої країни є, звісно, художня література. Лише у ній за допомогою слова можна найповніше передати зміст того чи іншого явища. Саме тому при перекладі літературних творів на іншу мову важливо не втратити цієї лінгво-культурної складової. Дуже часто вона відображена у безеквівалентній лексиці, а саме реаліях.

Актуальність теми дослідження реалій у творах Стівена Кінга визначається тим, що вони відзначаються багатством не лише різноманітних реалій, а й особливістю стилістики автора. Усі власні назви, побутові речі, історичні факти, імена та звичаї автор черпає лише з американської культури та історії. Більше того, своєрідність художньої манери Стівена Кінга полягає ще й у тому, що він часто вплітає у сюжет своїх творів вигадані реалії, реалії зі своїх попередніх творів та автобіографічні алюзії. Без професійної роботи перекладача, котрий зможе в першу чергу віднайти усі реалії та алюзії, а вже згодом підібрати правильні стратегії для їх перекладу, читач просто не зможе повною мірою зрозуміти приховану алюзійність творів Стівена Кінга, а відтак і твір в цілому.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей відтворення безеквівалентної лексики в українських перекладах Стівена Кінга.

Вибір стратегій перекладу реалій залежить від характеру тексту, важливості реалії у контексті, характеру реалії. Варто також звертати увагу на взаємовідносини між реаліями та контекстом: чи реалії тематично об'єднані з контекстом і зміст тексту сприяє їх розумінню; чи реалії тематично з контекстом не зв'язані і розуміння реалій в цих текстах ускладнюється відсутністю в тексті необхідної для цього інформації.

Об'єкт дослідження – безеквівалентна лексика у романах Стівена Кінга.

Предмет – способи відтворення реалій як одиниць безеквівалентної лексики в українських перекладах С. Кінга.

Латишев Л. К. називає безеквівалентною лексикою «слова та сталі вирази іноземної мови, які не мають більш менш повних відповідників у вигляді лексичних одиниць (слів та сталих виразів) у мові перекладу» [3, с.147]. Безеквівалентна лексика належить до найменш вивчених лінгвістичних одиниць, а тому її переклад завжди становить неабияку складність [1, с. 106]. Відтак перед перекладачем художнього твору постає нелегке завдання: перекласти безеквівалентну лексику так, аби не спотворювати зміст оригіналу і водночас не обтяжувати читача довгими поясненнями чи примітками.

А.В. Волошина стверджує, що «кожен етнос у процесі своєї життєдіяльності «олюднює» навколишнє середовище та вносить у нього специфічні риси. З плином часу виникають етнічно значущі предмети-реалії. У лексиці вони фіксуються словами-реаліями» [2, с. 57].

Розгляньмо особливості перекладу реалій на прикладі науково-фантастичного роману Стівена Кінга «11/22/63». Герой роману подорожує у часі, тому у творі присутня ще й історична складова сюжету, відтак – багато власне історичних реалій, які не просто невідомі українському читачу, але й для пересічного молодого американського читача можуть бути незнайомими. Адже головний герой Джейк Еппінг потрапляє з 2011 у 1958 рік.

Наприклад, у 8 розділі Джейк Еппінг так описує своє перебування у місті Деррі (яке, між іншим, фігурує не в одному романі Стівена Кінга):

People worried about Russia and the so-called missile gap, but not too much. People worried about juvenile delinquency, but not too much. ... Penny candy included dots, wax lips, and niggerbabies. In the South, Jim Crow ruled [5, с. 137].

Занепокоєння в людей викликала Росія і так звана «нерівність у ракетному озброєнні», але не сильне. Людей непокоїла юнацька злочинність, але також не дуже. ... Серед дешевих дрібних цукерок ще були «горошинки», «воскові губки» та «негритосики». На Півдні панував закон Джима Кроу [4, с. 198].

Автор використовує реалії *wax lips*, *niggerbabies* та *Jim Crow* аби передати історичну епоху, в якій все ще панувала расова сегрегація. *Wax lips* – це солодощі у формі «негритянських» губ, які для комічного ефекту закусували зубами, аби перед власними губами стирчали великі штучні; *niggerbabies* – шоколадні цукерки у формі чорних немовлят. *Jim Crow ruled* означає, що діяли місцеві закони південних штатів (1876-1965pp.), юридично забезпечуючи расову сегрегацію.

У площині двох мов, української та англійської, усі реалії, окрім деяких антропонімів, – внутрішні, тобто належать англійській мові і чужі для української. Наприклад: *jacks* – гра «джекс», *sabbatical year* – сабатикел, а *juju fetish* – ідол культу джу-джу, *Yooper* – Юпер, *Dubya* – Дюбель, *Cherry Blend* – «Черрі бленд». Тому перекладач використовує транслітерацію або транскрибування з експлікацією або ж примітками. Часто вживаною є також стратегія калькування: *Bud and Mick* – Бад та Мік, а *copper sandwich* – мідний сендвіч, *Friends Meeting House* – Дім зібрань друзів, *Honest Abe* – Чесний Ейбі, *Lonely Ranger* – Самотній Рейнджер, *Nancy Nurse shoes* – туфельки медсестрички Ненсі.

У творі функціонує багато реалій-антропонімів та реалій, що позначають різні власні назви – компанії, ресторани, підприємства, ліки, марки машин. Усі вони теж переважно перекладені із застосуванням транслітерації або транскрибування. Крім цього перекладач Олександр Красюк або експлікує реалію, додаючи до власної назви пояснювальне слово, або зазначає потрібну для розуміння реалії інформацію у примітках. Наприклад: *fedora* – капелюх-федора, *U.S. Gypsum* – компанія «Американський вапняк», *McCoys* – гурт «Мак-Койз», *Jim Crow* – закон Джима Кроу, *WJBA* – станція WJBA. В останньому прикладі бачимо, що власна назва була трансплантована в цільовий текст і додано пояснювальне слово станція. Вживання такої великої кількості різноманітних реалій вказує на спрямованість твору передусім на читача, що знайомий з американською культурою та побутом, має відповідні фонові знання.

Отже, безеквівалентна лексика у творах Стівена Кінга постає неабияким викликом для перекладача, головне завдання якого полягає у виборі найдоцільніших стратегій перекладу. Вибір перекладацької стратегії та необхідні перекладацькі трансформації в жодному разі не повинні змінювати модальність оригіналу і його внутрішньої форми, вони повинні адекватно передавати жанрові особливості першотвору, авторські інтенції та оригінальний стиль у повному обсязі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі вибору перекладацьких стратегій для відтворення лексико-граматичних особливостей авторського стилю С. Кінга.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугулов И. Н., О. Ф. Шевченко. Особенности передачи слов-реалий в переводах англоязычной литературы развивающихся стран. Киев, 1985. С.160
2. Волошина А. Безеквівалентна лексика близькоспоріднених мов: проблема семантичної структури. Наукові записки. № XXVI. Кіровоград, 2000. С.56–64.
3. Латышев Л. К. Технология перевода. Учебное пособие по подготовке переводчиков (с нем. языком) Москва: НВИ-Тезаурус, 2001. 279 с.
4. Стівен Кінг. «11/22/63»; [пер. з англ. О. Красюк]. Київ: КСД, 2012. 896 с.
5. Stephen King. 11/22/63. New York: Scribner. 2011. 849 p.

Шпірак Тетяна

Науковий керівник –доц. Чумак Галина

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Юридичні терміни та їх переклад є вагомою проблемою серед інших у сучасній лінгвістиці. Проблема перекладу лексичних термінів юридичної тематики залишається складною та різнобічною для правознавців. Перекладач повинен чітко розуміти, що таке текст юридичної тематики та вправно володіти навичками суміщення вихідної мови та мови перекладу зі знанням реальності того, що вказується у матеріалі, який потребує перекладу [2].

Актуальність теми даної статті обумовлена значною роллю правових документів у системі міжнародних зв'язків, які зазнають динамічних змін, тому існує потреба у чіткій та адекватній їх реалізації.